

แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของ สถาบันอุดมศึกษา Guidelines of Internal Education Assurance Assessment of the Higher Education Institution

ปรีดี ทুমเมฆ¹, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ²,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ³
Preedee Thummek¹, Asst. Prof. Sanya Kenaphoom²,
Asst. Prof. Wittaya Chareonsiri³

บทคัดย่อ

การประกันคุณภาพภายในเป็นการสร้างระบบและกลไกในการพัฒนา ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานสถาบันการศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลป และวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยมีแนวทางการประเมินคุณภาพ การศึกษา ได้แก่การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

คำสำคัญ : ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตร รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Graduate Student of D.P.A. (Public Administration), Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Lecturer, of Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Abstract

A university level internal quality assurance program ideally creates a development mechanism for monitoring and evaluating the operation of a given institute according to its predetermined policies, targets and quality standards. A university typically has 4 missions : graduate production, research, academic services, and furthering society, arts, and culture. These visions contribute to the short and long term development of a country. A guideline system for evaluating educational quality of a higher education was established and consisted of the input, the process, and the output.

Keyword : Internal Quality Assurance System

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ และมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย “ระบบการประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบการประกันคุณภาพภายนอก” เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของ สถาบันอุดมศึกษา การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบและกลไกในการ พัฒนา ติดตามตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไป ตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษาและ หรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำ รายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงาน ต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้มี

การติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกชื่อย่อว่า “สมศ.” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่ง สมศ. ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) และรอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) เสร็จสิ้นไปแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม (พ.ศ. 2554-2558) ในการประเมินรอบที่สามของ สมศ. เป็นการประเมินทั้งระดับมหาวิทยาลัยคณะและหลักสูตร แต่หากมหาวิทยาลัยได้จัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง เช่น วิทยาเขต หรือศูนย์ หรือหน่วยจัดการศึกษานอกที่ตั้ง การประเมินจะครอบคลุมการจัดการนอกสถานที่ตั้งทั้งหมด นอกจากนั้น การประเมินคุณภาพจะมีความสอดคล้องกับจุดเน้นหรือกลุ่มสถาบันที่แต่ละสถาบันเลือกตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา, 2554 : 2-3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป มาตรฐานการอุดมศึกษาที่จัดทำขึ้นฉบับนี้ ได้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติที่เปรียบเสมือนร่มใหญ่เป็นกรอบในการพัฒนา โดยมีสาระสำคัญที่ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและเป็นมาตรฐานที่คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันสามารถนำไปใช้กำหนดพันธกิจและมาตรฐานของ

การปฏิบัติงานได้ มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพ บัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้าง และพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานย่อยทั้ง 3 ด้านนี้ อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 มาตรฐานเช่นกัน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและ พลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ ซึ่งแต่ละมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการอุดมศึกษา จะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายและหลักการ ของการจัดการศึกษาของชาติ นอกเหนือจากมาตรฐานการอุดมศึกษาที่เป็นมาตรฐาน แม่บทแล้ว คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และ พันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 2 ด้าน คือ มาตรฐาน ด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการดำเนินการ ตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาและกำหนดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง และกลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะ ระดับปริญญาเอก นอกจากนั้น ยังได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็น การประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพ ของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะกรรมการ การอุดมศึกษายังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานอื่นๆ อาทิ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ อุดมศึกษา หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบ

การศึกษาทางไกล หลักเกณฑ์การกำหนดข้อปริญญญา หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความทัดเทียมกันและพัฒนาสู่สากล ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว และต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนดทั้งมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และสัมพันธ์กับมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่นๆ รวมถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีระบบประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ทั้งนี้ ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการศึกษา หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และการประกันคุณภาพการศึกษา (คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา, 2554 : 4-6)

เพื่อเป็นการขยายผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพไปสู่คณาจารย์และบุคลากรให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพไปสู่การจัดทำแผนและการดำเนินงานด้านอื่นๆ ตามองค์ประกอบที่ 5 ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 มหาวิทยาลัยได้กำหนด วัตถุประสงค์และแนวทางการจัดระบบและกลไกการดำเนินการเพื่อให้คณาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้คณาจารย์นำความรู้ด้านการประกันคุณภาพ โดยอย่างน้อยสามารถประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA เพื่อการพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมเพื่อให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย และเพื่อสนับสนุนให้คณาจารย์มีเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัย ส่วนแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกดำเนินการกำหนดหัวข้อในโครงการจัดกิจกรรมคณาจารย์ในระดับต่างๆ ต้องระบุขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ (PDCA) ได้แก่ มีแผนโครงการ/กิจกรรม/แนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรม (Plan) มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามแผน (Do) มีการติดตาม/ทบทวน/ประเมินผลการดำเนินงาน

(Check) มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการจัดทำแผนโครงการในคราวต่อไป (Act) กำหนดให้คณาจารย์ที่ได้รับการอบรมด้านประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องถ่ายทอด/เผยแพร่ให้กับเหล่าคณาจารย์ทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุม หรือการพูดคุย หรือการใช้ในการจัดกิจกรรมกำหนดให้การจัดกิจกรรมของคณาจารย์ จะต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ กำหนดให้การเขียนโครงการในหัวข้อความจำเป็นและเหตุผล และ/หรือหัวข้อวิธีดำเนินงาน ผู้เสนอโครงการจะต้องระบุถึงผลการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมาว่ามีผลอย่างไรบ้าง และจะนำประสบการณ์ หรือผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการครั้งนี้ (ที่เสนอโครงการ) อย่างไรบ้าง (คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา, 2554 : 16-17)

วิวัฒนาการของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีวิวัฒนาการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 4-6)

ปี พ.ศ. 2544 สืบเนื่องจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีกฎกระทรวงได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัยให้สถานศึกษาถือปฏิบัติไปพลางก่อน

ปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามภารกิจ 8 ประการ ดังนี้ (1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ (2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา (3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา (6) การประเมินคุณภาพการศึกษา (7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและ (8) การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยกฎกระทรวงฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบโดยเน้นการดำเนินการประเมินตนเอง พัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก แนวคิดการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาดังอยู่บนพื้นฐานของการป้องกัน เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

ปี พ.ศ. 2553 ด้วยเหตุที่มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติบัญญัติให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และต้องเป็นไปตามที่กระทรวงกำหนด ดังนั้น จึงมีการยกเลิกกฎกระทรวงที่ออกไปแล้วและให้ใช้กฎกระทรวงที่ปรับปรุงใหม่ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทนโดยที่หลอมรวมการประกันคุณภาพภายในของการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกัน กฎกระทรวงฉบับนี้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาหรือการประเมินการจัดการศึกษา จำนวนไม่เกิน 9 คน แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดรวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศ และผู้เรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับต้นๆ เมื่อเข้าร่วมแข่งขันในเวทีโลก

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 ประการ ดังนี้ (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ (4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ

สถานศึกษา (7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในและ
(8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่า ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในส่วนของการศึกษา
ขั้นพื้นฐานนั้น ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติได้เช่นเดิม กล่าวคือ ให้สถานศึกษา
มีการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการพัฒนาและ
ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ใช้กระบวนการบริหารที่ดีสร้างการมี
ส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและการจัดการศึกษามุ่งให้การประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษาเป็น “การประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับ
ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด”

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่างๆ ที่ช่วยให้
คนนั้นอยู่รอดในโลกได้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคมส่วนรวม (สำนักงาน
โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) ดังนั้นคุณภาพ
การศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็ผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม
ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน
ทั้งในด้านงบประมาณคุณภาพบุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนรวมทั้งปัจจัย
เอื้ออื่นๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษาการสนับสนุนจากชุมชนหน่วยงาน
หรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษาและการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อ
คุณภาพการจัดการศึกษาอีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษา
ด้วยตนเองมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเองคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหาร
จัดการจึงมีความแตกต่างกันดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา
จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอันนำไปสู่การกำหนดให้มี
มาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานขึ้น

สถานศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลง
ของสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง องค์กรจะต้องมีการเตรียมพร้อมด้วยการพัฒนา
ความสามารถของสถานศึกษาเพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ อันเป็นผลให้

องค์กรยังรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ระบบการศึกษา ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยภาคส่วนที่เกิดจากวงการนอกการศึกษา ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Mathematic) และ 4 C (Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์, Communication - การสื่อสาร Collaboration - การร่วมมือ และ Creativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์ใหม่นี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เปิดเผยผลการจัดอันดับ (Ranking) มหาวิทยาลัยไทย 50 อันดับ ตามโครงการฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประเมินศักยภาพของมหาวิทยาลัยไทย ว่า การจัดอันดับและประเมินศักยภาพมหาวิทยาลัยไทยประจำปี 2549 เป็นการนำข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่ส่งข้อมูลมายัง สกอ.ประมาณ 60-70 แห่ง จากมหาวิทยาลัยทั้งหมดของรัฐและเอกชนประมาณ 200 แห่ง เพื่อนำข้อมูลมาประเมินศักยภาพใน 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และด้านการวิจัย ซึ่ง สกอ.ได้นำมาเผยแพร่ใน 50 อันดับแรก โดยแยกมหาวิทยาลัย ออกเป็น 5 กลุ่ม เรียงตามลำดับศักยภาพแต่ละแห่งแบบตามอันดับ เมื่อ พ.ศ. 2549 สกอ. ได้ประกาศ 50 อันดับมหาวิทยาลัย ด้านวิจัย และด้านการเรียนการสอน โดย 10 อันดับแรกคือ (ขวามหาวิทยาลัย, 2557) การจัดอันดับมหาวิทยาลัยมีผลที่เกิดขึ้นอยู่สองทางใหญ่ๆ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนสูงก็มักจะได้รับค่านิยมชมชอบ ความน่าเชื่อถือในมหาวิทยาลัยก็จะมีมากขึ้น ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนต่ำๆ หรืออันดับต่ำๆ อาจจะถูกลดความน่าเชื่อถือลงไปเป็นธรรมดาของการแข่งขันในสถานะที่มีใครยาวสาวได้สาวเอา มันเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21

นอกจากนั้นการเปิดประชาคมอาเซียนปลายปี 2558 จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงมากมายการปรับตัวของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ จึงต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาการปรับเปลี่ยนทั้งด้านการจัดระบบอุดมศึกษาของไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนสถานะของอาจารย์จากที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา มาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษานั้น ทำให้ความมั่นคงทางด้านอาชีพ บางมหาวิทยาลัยนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนยังมีสถานภาพที่มีความไม่มั่นคง และเสี่ยงต่อการให้ออกจากงาน เนื่องจากยังยึดโยงอยู่กับระบบสัญญาที่ไม่มีความมั่นคง และขึ้นอยู่กับระบบการประเมินเพื่อต่อสัญญาซึ่งบ่งบอกถึงความไม่มั่นคงในอาชีพ ตลอดจนปัญหาการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อสถานะของอาจารย์ที่ถูกเปลี่ยนไป ทำให้ศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทยมีความอ่อนด้อยลงไปมาก ตลอดจนยังไม่มีระบบการเสริมสร้างและสนับสนุนให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษา และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอย่างเพียงพอต่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากมหาวิทยาลัยในสังกัดเอง ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว และมีนโยบายที่ชัดเจนต่อบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม (บุญยิ่ง ประทุม, 2555) ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องเรียนรู้ปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่างๆ ผู้ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติ การปรับกระบวนการเรียนรู้อยู่ใหม่

ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมกับสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี

ประเด็นการเตรียมความพร้อมด้านการประเมินคุณภาพของมหาวิทยาลัย ในท่ามกลางความเป็นประชาคมอาเซียน จำเป็นต้องมีแนวทางการประเมินที่ดีคุณค่าจากความจริงที่แท้จริงมากที่สุด ซึ่งไม่น่าจะใช่การประเมินที่ให้ความสำคัญกับการเห็นหลักฐานเพียงแค่กระดาษ แต่โดยหลักการที่กล่าวมายาวนานหนักหนาว่าประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evident evaluation) และประเมินแบบพิชญวิจารณ์ (Peer review evaluation)

สำหรับการนำเสนอมุมมองแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา ครั้งนี้ผู้เขียนได้พยายามพัฒนามุมมองทางวิชาการโดยอาศัยฐานคติอย่างหลากหลาย โดยเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomenalism) (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ก : 49-51) เป็นการเบื้องต้นของการพัฒนาขอบเขตด้านเนื้อหาสาระหรือกรอบแนวคิด จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ข : 1-19) การศึกษานำร่อง (Pilot study) ซึ่งเป็นการพัฒนากรอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก (สัญญา เคนาภูมิ, 2558) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีประสบการณ์ทางการวิจัยและการบริหารงานยุติธรรม ด้วยวิธีการจัดการความรู้ (KM) (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ค : 13-32) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวกรอบแนวคิดการวิจัย (สัญญา เคนาภูมิ, 2557ง) และทำการตรวจสอบกรอบแนวคิดการวิจัยให้มีความน่าเชื่อมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (สัญญา เคนาภูมิ, 2556 : 169-185) ดังนั้นแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

1. แนวทางการกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัยภารกิจหลักของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดเป็นมาตรฐานด้านคุณภาพการศึกษามิดังนี้ (คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา, 2557 : 40) (1) การผลิตบัณฑิต พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบัน

อุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้มีความรู้
ในวิชาการและวิชาชีพมีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด การเรียนการสอนใน
ยุคปัจจุบันใช้หลักการของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น
พันธกิจดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน
เริ่มตั้งแต่การกำหนดปัจจัยนำเข้าที่ได้มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย การมีอาจารย์
ที่มีปริมาณและคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร มีกระบวนการบริหารจัดการเรียน
การสอนที่อาศัยหลักการร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอก
สถาบัน (2) การวิจัยสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งอาจมีจุดเน้นในเรื่องการวิจัยที่
แตกต่างกันขึ้นกับสภาพแวดล้อมและความพร้อมแต่ละสถาบัน อย่างไรก็ตาม ทุกสถาบัน
อุดมศึกษาจำเป็นต้องมีพันธกิจนี้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจสถาบัน ดังนั้น จึงต้องมีระบบ
และกลไกควบคุมให้สามารถดำเนินการในพันธกิจด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพและ
คุณภาพตามจุดเน้นเฉพาะของแต่ละสถาบัน เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์
ที่เกิดประโยชน์ การวิจัยจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์จำเป็นต้องมีส่วนประกอบ
สำคัญ 3 ประการ คือ 1) สถาบันต้องมีแผนการวิจัย มีระบบและกลไก ตลอดจนมี
การสนับสนุนทรัพยากรให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน 2) คณาจารย์มีส่วนร่วมใน
การวิจัยอย่างเข้มแข็ง โดยบูรณาการงานวิจัยกับการจัดการเรียนการสอน และพันธกิจ
ด้านอื่นๆ ของสถาบัน และ 3) ผลงานวิจัยมีคุณภาพ มีประโยชน์ สอดคล้องยุทธศาสตร์ของ
ชาติและการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง (3) การบริการวิชาการ การบริการวิชาการแก่สังคม
เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันพึงให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน
สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่างๆ ตามความถนัดในแต่ละด้านที่สถาบันมี
ความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจ
คิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ
หน่วยงานสาธารณะ ชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมี
ความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิง
ทางวิชาการ ให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อ
ตอบคำถามต่างๆ หรือเพื่อขึ้นและสังคม การให้บริการทางวิชาการนอกจากเป็นการทำ
ประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ คือ เพิ่มพูนความรู้
และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการเพื่อใช้

ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็น รายได้ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย (4) การทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรม การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมถือเป็นพันธกิจสำคัญประการหนึ่งของ สถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีระบบและกลไกการดำเนินงาน ด้านนี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยอาจมีจุดเน้นเฉพาะที่แตกต่างกัน ตามปรัชญา และธรรมชาติของแต่ละสถาบัน และมีการบูรณาการเข้ากับพันธกิจอื่นๆ โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิต รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่ฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรากฐาน การพัฒนาองค์ความรู้ที่ดีขึ้นมหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้ ระบบและกลไกการทำนุบำรุง และวัฒนธรรมสถาบันอุดมศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ แผนงาน โครงสร้าง และการบริหารจัดการงานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน เผยแพร่ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามจุดเน้นของสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพและ (5) การบริหารจัดการ สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับ การบริหารจัดการ โดยมีสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการทำงานของ สถาบันให้มีประสิทธิภาพ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องบริหารจัดการด้านต่างๆ ให้มีคุณภาพ เช่น ทรัพยากรบุคคล ระบบฐานข้อมูล การบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรทั้งหมด ฯลฯ เพื่อสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ส่วนข้อ (6) การดำเนินงานเพื่อการบรรลุถึง อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษากำหนดอัตลักษณ์และ เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยตามบริบทที่แตกต่างกันโดยพิจารณาถึงจุดเด่นเพื่อต่อยอด ในการพัฒนา และผลิตผลงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. แนวทางการกำหนดมาตรฐาน การกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพการศึกษา ควรมีแนวทางแต่ละด้านดังนี้

2.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยควรมีแนวทาง ดังนี้การบริหารจัดการหลักสูตร ต้องมีกรรมการประจำหลักสูตรที่มีคุณสมบัติตรงตาม ที่ สกอ. กำหนด หลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติจาก สกอ. ยกร่างและวิพากษ์หลักสูตรโดย

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก ปรับเปลี่ยนรายวิชาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ในปัจจุบัน ที่สำคัญคือ พิจารณาภาวะการณ์มีงานทำของนักศึกษาที่ตรงกับสาขาที่เรียน การศึกษาระดับอุดมศึกษาถือเป็นการศึกษาที่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความคล่องตัวทางวิชาการ เพื่อปฏิบัติพันธกิจสำคัญของสถาบันในการผลิตบัณฑิต ศึกษาวิจัยเพื่อการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาองค์ความรู้ ดังนั้น คณะจึงควรมีอาจารย์ที่มีระดับคุณวุฒิทางการศึกษาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เปิดสอนในสัดส่วนที่เหมาะสมกับพันธกิจหรือจุดเน้นของหลักสูตร คณะหรือมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้อาจารย์ในสังกัดศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในสาขาที่ตรงสาย ซึ่งจะช่วยให้ศักยภาพของอาจารย์ประจำหลักสูตรและเกณฑ์การประเมินได้มาตรฐาน พัฒนาดำเนินทางวิชาการของอาจารย์เพื่อความหลากหลาย ในองค์ความรู้ การดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นสิ่งสะท้อนการปฏิบัติงานของอาจารย์ ตามพันธกิจของหลักสูตรคณะหรือมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้อาจารย์ทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งปัจจุบันอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการยังมีน้อย ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อให้เกิดการทำตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาถือเป็นชุมปัญญาของประเทศและมีความรับผิดชอบที่จะต้องส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งสำหรับการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ สัดส่วนของนักศึกษาต่ออาจารย์ ที่จะต้องสอดคล้องกับศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา และลักษณะการเรียนการสอน รวมทั้งมีความเชื่อมโยงไปสู่การวางแผนต่างๆ เช่น การวางแผนอัตรากำลัง ภาระงานอาจารย์ เป้าหมายการผลิตบัณฑิต ดังนั้น สถาบันจึงควรมีจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสาขาวิชา จำนวนนักศึกษาก็เป็นเกณฑ์ในการวัดคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน ควรจัดบริการด้านต่างๆ ให้นักศึกษาและศิษย์เก่าในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับนักศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและคุ้มค่าในระหว่างการใช้ชีวิต ตั้งแต่การให้คำปรึกษา ทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต จัดบริการข้อมูล หน่วยงานที่ให้บริการ เช่น ศูนย์ยืมการศึกษา แหล่งทุนการศึกษาต่อการบริหารจัดการงาน แหล่งข้อมูลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเตรียมความพร้อมเพื่อการทำงานเมื่อสำเร็จ

การศึกษา ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในและนอกสถาบันที่จำเป็นแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า โดยการให้บริการทั้งหมดต้องให้ความสำคัญกับการบริการที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาต่างๆ อย่างเหมาะสมและครบถ้วน กิจกรรมนักศึกษาหมายถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดำเนินการทั้งโดยคณะและโดยองค์กรนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมจะมีโอกาสได้รับการพัฒนาสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และคุณธรรมจริยธรรม โดยสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่ประกอบด้วยมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ 5 ประการ ได้แก่ (1) คุณธรรม จริยธรรม (2) ความรู้ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่คณะ สถาบัน และสภา/องค์กรวิชาชีพได้กำหนดเพิ่มเติม ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และนำหลัก PDSA/PDCA (Plan, Do, Study/Check, Act) ไปใช้ในชีวิตประจำวันเป็นการ

2.2 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้

สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบและกลไกการบริหารและพัฒนาการบริหารจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพโดยมีแนวทางการดำเนินงานที่ครบถ้วนเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งการสนับสนุนด้านการจัดหาแหล่งทุนวิจัยและการจัดสรรทุนวิจัยจากงบประมาณของสถาบันให้กับบุคลากร ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะแก่อาจารย์และนักวิจัยและทีมวิจัย การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นซึ่งรวมถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน เครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ตลอดจนจัดระบบสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักวิจัยอย่างเหมาะสม ตลอดจนมีระบบและกลไกเพื่อช่วยในการคุ้มครองสิทธิ์ของงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่นำไปใช้ประโยชน์เพื่อก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการผลิตงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ในสถาบันอุดมศึกษา คือ เงินสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องจัดสรรเงินจากภายในสถาบันและที่ได้รับจากภายนอกสถาบันเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยหรืองานสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพตามสภาพแวดล้อมและจุดเน้นของสถาบัน นอกจากนั้นเงินทุนวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่คณะได้รับจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันยังเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ

ที่แสดงถึงศักยภาพด้านการวิจัยของคณะ โดยเฉพาะคณะที่อยู่ในกลุ่มที่เน้นการวิจัยผลงานวิชาการเป็นข้อมูลที่สำคัญในการแสดงให้เห็นว่าอาจารย์ประจำและนักวิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นผลงานที่มีคุณค่าสมควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการและการแข่งขันของประเทศ ผลงานวิชาการอยู่ในรูปของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ หรือระดับนานาชาติตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่ปรากฏในฐานข้อมูล TCI หรือ SCOPUS ผลงานได้รับการจดอนุสิทธิบัตรหรือสิทธิบัตรหรือเป็นผลงานวิชาการรับใช้สังคมที่ผ่านการประเมินตำแหน่งทางวิชาการแล้วผลงานวิจัยที่หน่วยงานหรือองค์กรระดับชาติว่าจ้างให้ดำเนินการตำราหรือหนังสือที่ใช้ในการขอผลงานทางวิชาการและผ่านการพิจารณาตามเกณฑ์การขอตำแหน่งทางวิชาการแล้ว

2.3 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้ การบริการวิชาการเป็นภารกิจหลักอีกอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาควรคำนึงถึงกระบวนการในการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมาจัดทำแผนบริการวิชาการประจำปีทั้งการบริการวิชาการที่ทำให้เกิดรายได้และการบริการวิชาการที่คณะจัดทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชน โดยมีการประเมินความสำเร็จของการบริการวิชาการ และนำมาจัดทำเป็นแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแก่นักศึกษาให้มีประสบการณ์จากสภาพจริงและนำมาใช้ประโยชน์จนเกิดผลลัพธ์ที่สร้างความพึงพอใจต่อชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้ มีระบบและกลไกการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงสร้าง และการบริหารจัดการงานทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน เผยแพร่วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามจุดเน้นของสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งแต่ละสถาบันมีบริบทด้านศิลปะและวัฒนธรรมต่างกัน ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ให้ชัดเจน เพื่อต่อยอดในการพัฒนาระดับพื้นที่ระดับชาติและระดับนานาชาติทั้งในแง่ของการอนุรักษ์และการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.5 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้พันธกิจหลัก คือ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในการดำเนินพันธกิจหลัก สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาแผนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและการดำเนินงานของสถาบันให้สอดคล้องกับเป้าหมายและกลุ่มสถาบันตลอดจนมีการบริหารทั้งด้านบุคลากร การเงิน ความเสี่ยงและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจหลักให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ บทบาทหน้าที่ของคณะในการกำกับ การประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรควรมีการดำเนินการตั้งแต่ การควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินฯ จะมุ่งไปที่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่า การประเมินคุณภาพ เพื่อให้สามารถส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนด สะท้อนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2.6 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานเพื่อการบรรลุถึงอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยควรมีแนวทางดังนี้กำหนดถึงอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์โดยคำนึงถึงบริบทของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เพื่อจะได้กำหนดเป้าหมาย และความสำเร็จตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่กำหนดซึ่งอาจจะกำหนดจากกิจกรรม โครงการหรือผลงานวิจัย งานวิชาการของนักศึกษาและอาจารย์เป็นหลักสำคัญซึ่งมหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดผลตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์จัดงานวิชาการ นิทรรศการเผยแพร่ข้อมูลเชิงประจักษ์

3. วิธีการประเมิน แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดของภารกิจมหาวิทยาลัย ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการ วิชาการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการ ขอนำเสนอ แยกเป็น 3 ด้านคือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และ ด้านผลผลิต (Output) ดังนี้

3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่

3.1.1 ผู้บริหาร ประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) (2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) (3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) (4) หลักการรับผิดชอบต่อ

(Accountability) (5) หลักความโปร่งใส (Transparency) (6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) (7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) (8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) (9) หลักความเสมอภาค (Equity) (10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

3.1.2 อาจารย์ ประเมินคุณวุฒิการศึกษาต้องสัมพันธ์หรือตรงสาย คุณวุฒิการศึกษาภาระงานสอน ตำแหน่งทางวิชาการ ผลงานวิชาการ งานวิจัย แผนพัฒนาบุคลากร รวมถึงงานอื่น ๆ เช่น การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การบริการ วิชาการ ฯลฯ

3.1.3 หลักสูตร ประเมินจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรคุณสมบัติของ อาจารย์ประจำหลักสูตรการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่กำหนด การดำเนินงานให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ ผลการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตร และการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐาน

3.1.4 งบประมาณ ประเมินผลสำเร็จของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ รายจ่ายภาพรวม ใช้อัตราการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายภาพรวมทั้งงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ที่ได้รับการจัดสรรในรอบปีงบประมาณ โดยจะใช้ ข้อมูลการเบิกจ่ายดังกล่าวจากระบบการบริหาร การงบประมาณ ตามที่รายงานในโปรแกรม การจัดซื้อจัดจ้าง (Program Department)

3.1.5 นักศึกษา ประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่ประกอบด้วยมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ 5 ประการ ได้แก่ (1) คุณธรรม จริยธรรม (2) ความรู้ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2 ด้านกระบวนการ ได้แก่

3.2.1 การผลิตบัณฑิต ประเมินการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และ การใช้ชีวิตแก่นักศึกษา การให้ข้อมูลของหน่วยงานที่ให้บริการกิจกรรมพิเศษ นอกหลักสูตร แล่งงานทั้งเต็มเวลาและนอกเวลาแก่นักศึกษา กิจกรรมเตรียม ความพร้อมเพื่อการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแก่นักศึกษา ข้อมูลและความรู้ที่เป็น ประโยชน์ในการประกอบอาชีพแก่ศิษย์เก่าแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

ให้ดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ 5 ประการ

3.2.2 การวิจัย ประเมินระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ แหล่งสนับสนุนพันธกิจด้านการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ การสร้างขวัญและกำลังใจตลอดจนยกย่องอาจารย์และนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ดีเด่น

3.2.3 การบริการวิชาการ ประเมินแผนการบริการวิชาการประจำปี โครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามแผนการประเมินความสำเร็จและการปรับปรุงพัฒนาแผน และการมีส่วนร่วมในการบริการวิชาการแก่สังคม

3.2.4 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเมินแผนด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การเผยแพร่กิจกรรมหรือการบริการด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ต่อสาธารณชนรวมถึงการกำหนดหรือสร้างมาตรฐานด้านศิลปะและวัฒนธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ

3.2.5 การบริหารจัดการ ประเมินแผนกลยุทธ์ผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารและแผนพัฒนาบุคลากรค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนานักศึกษา อาจารย์ บุคลากร การจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการบริหาร หลักสูตร ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการผลิตบัณฑิตและโอกาสในการแข่งขัน

3.3 ด้านผลผลิต ได้แก่

3.3.1 บัณฑิต ประเมินจากร้อยละการมีงานทำตรงสายของนักศึกษา คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3.3.2 มหาบัณฑิต ประเมินจากการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษา

3.3.3 คุชกุ๊บัณฑิต ประเมินจากการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษา

3.3.4 คณาจารย์ ประเมินจากการคงอยู่ของอาจารย์ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการหลักสูตร

3.3.5 ผู้บริหาร ประเมินจากความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ

3.3.6 องค์กร ประเมินจากความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการองค์กร เช่น สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่ ฯลฯ

4. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมิน

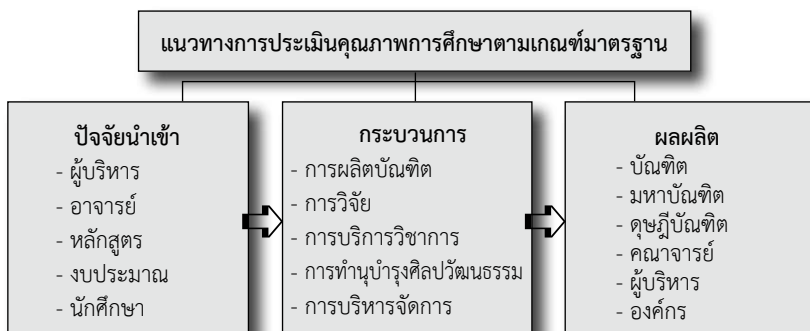
4.1 คุณวุฒิ ควรมีคุณวุฒิตรงสายในหลักสูตรหรือหน่วยงานที่จะประเมิน

4.2 ความเชี่ยวชาญ ควรมีความเชี่ยวชาญในด้านเกณฑ์การประเมิน ตัวชี้วัดหรือเข้าใจในคู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นอย่างดี

4.3 ประสบการณ์ ควรผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ สกอ. รองรับ และผ่านการประเมินมาแล้ว

4.4 ทักษะ ทักษะที่ดีต่อระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มีความเป็นกลางและยึดมั่นในเกณฑ์การประเมินตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและมีความน่าเชื่อถือ

จากประเด็นแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษาสามารถสรุป เป็นผังมโนทัศน์ตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (สัญญา เคนาภูมิ, 2557จ : 33-42) โดยพัฒนาจากกระบวนการคิดเชิงเหตุผล (Rational thinking) บนฐานความเป็นไปได้เชิงทฤษฎี (Based on theory) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน

บทสรุป

แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามภารกิจมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ รูปแบบการประเมินแยกเป็น 3 ด้านคือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลผลิตจะมีแนวทางในการประเมินเหมือนกันคือ การประเมินจะระบุเกณฑ์มาตรฐานเป็นรูปของร้อยละหรือค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5 โดยที่แต่ละตัวบ่งชี้จะกำหนดค่าร้อยละหรือค่าเฉลี่ยที่คิดเป็นคะแนนเต็ม 5 ไว้ ส่วนด้านกระบวนการการประเมินจะระบุเกณฑ์มาตรฐานเป็นข้อๆ กำหนดเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้เป็น 5 ระดับมีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ดังนั้นแนวทางในการประเมินก็จะแตกต่างกัน ถ้าสถาบันการศึกษาเข้าในกระบวนการประเมินนี้และเตรียมพร้อมทั้งด้านการเขียนรายงาน และเอกสารก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในและผ่านเกณฑ์การประเมินต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวมหาวิทยาลัย. (2557). **การจัดอันดับ (Ranking) มหาวิทยาลัยไทย 50 อันดับ**. [Online] <http://th.wikipedia.org>. [10 ธันวาคม 2557].
- University News. (2014). **Ranking of Thai University**. [online] <http://th.wikipedia.org>. [10 December, 2014].
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (2557). **คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายใน**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- Faculties of Humanities and Social Sciences. (2014). **A Handbook of Internal Quality Assurance**. Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- บุญยั้ง ประทุม. (2555). **ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน**. (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ออนไลน์). [Online] <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=28873&Key=hotnews>. [11 กรกฎาคม 2555].

- Prathum, Boonying. (2012). **Direction of Thai Education in ASEAN Context.** (Thai Post Newspaper online) <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=28873&Key=hotnews>. [11 July, 2013].
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2557). **คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายใน.** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Ubon Ratchathani Rajabhat University. (2014). **A Handbook of Internal Quality Assurance.** Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Panich, Wijan. (2012). **Learning Methods for Students in the 21st Century.** Bangkok : Saritwong Women Foundation.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2556). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสำรวจทางรัฐประศาสนศาสตร์” **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.** 3(2) : กรกฎาคม-ธันวาคม 2556. หน้า 169-185.
- Kenaphoom, Sanya. (2013). “Creation of the Conceptual Framework for the Political Science Survey Research Survey”. **Valaydayalongkorn Journal.** 3 (2) : July-December 2012. P 169-185.
- _____. (2557ก). “ปรัชญาการวิจัย : ปริมาณ : คุณภาพ” **วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.** 3 (2) : ก.ค.-ธ.ค. 2557 หน้า 49-51.
- _____. (2014A). “Philosophy of Research: quantity : Quality”. **Journal of Political Science and Law.** Kalasin Rajabhat University. 3(2) : July-December, 2014, p. 49-51.
- _____. (2557ข). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล”. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์,** 16 (1) ; มกราคม-มิถุนายน 2557 หน้า 1-19.
- _____. (2014B). “Creation of the Conceptual Framework of the Political Science Research by a Rational Thinking”. **Petchaboon Rajabhat University.** January-June, 2014, P. 1-19.

- _____. (2557ค). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยวิธีการจัดการความรู้”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 5 (2); กรกฎาคม – ธันวาคม 2557 หน้า 13-32.
- _____. (2014C) “Creation of the Research Framework in Political Science by Knowledge Management”. **Journal of Humanities and Social Sciences. Ubon Ratchathani Rajabhat University**. July-December 2014, P. 13-32.
- _____. (2557ง). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์จากการทบทวนวรรณกรรม”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**, 3 (1); มกราคม-มิถุนายน 2557.
- _____. (2014D). “Creation of the Research Framework in Political Science by Literature Review”. **Journal of Humanities and Social Sciences. Udonthani Rajabhat University**. 3 (1); January-June 2014.
- _____. (2557จ). “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ”. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 8 (3) : กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2557 หน้า 33-42.
- _____. (2014E) “Research Framework in Administration and Mangement”. **Journal of Mahasarakarm University (Humanities and Social Sciences)**. 8 (3) September-December, 2014 P. 33-42.
- _____. (2558). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยทฤษฎีจากฐานราก” **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 10 (3) : กันยายน-ธันวาคม 2558.
- _____. (2015). “Creation of Research Framework based on the Basic Theory” **Journal of Vadayalongkorn Humanities and Social Sciences**. 10 (3) September- December, 2015.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ 3 พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอื้อเจริญกิจ จำกัด.

Office of Princess Maha Chakri Sirinthon of the kingdom (2002). **The project for development of children and youth in the wilderness area by royal thought of Princess Maha Chakri Sirindhorn of the kingdom, the third phase of 2002-2006.** Bangkok. Euacharoenkij Companies limited.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Office of the Basic Education Commission. (2011). **Guidelines for the Development of the Internal Quality Assurance System in the Schools.** Bangkok : Agriculture Community Publishing, Thailand.